

MINERVA

Diară literar, beletristic și de distracțiune.

Apare in 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

Prețulu: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr
Prețulu e a se solvi înainte.

Câte-va liniamente principale din istoria alfabetului.

Puterea deosebită, cu care natura a dotat pre leu, îl face rege al patrupedelor, totu aceea și pre vultur crailu paserilor. Superioru tuturor este însu „omul” și o însușire dintre cele mai eminente, care îl face aceea, este fără îndoială arta de a vorbi.

Imediatu după răsăritu societății omenesci s'a simțit lipsa de a pute comunica ideile și celor ce sunt depărtați, ceea-ce a datu naștere „alfabetulu” — fundamentulu scrierei. Să vedem în puține liniamente istoricul aceluia ca atare.

Acestu obiectu deja de multu preocupă pre învățații tuturor poporilor și ei facu continuu scrutați științifice referitoru la acestu în toate părțile lumii civilizate. Resultate mai îmbucurătoare pe acestu teren au obținut: irlandesulu Hincks, anglesulu Rawlison, francesulu Saulcy ș. a. Toți aceștia se unescu în părerea, că fără îndoială leagănu alfabetulu e a se căuta la Asirieni, unde mai întâiu întâlnim „heroglifile” adevă reprezentarea ideilor prin semne (ilustrațiuni). Ei neavându hârtie nice pergamentu făceau din pământu mola și cleiosu table mai mari de forma cărămidilor de ași și cu ajutorulu unui *ic* de metalu inprimeau acolo semnele, ce voiau a le scrie, apoi le puneau în cuptoru pentru a se întări. Dacă voim să avem o idee despre cărțile de pre atunci, să ne închipuim unu număr ore-care de table de acestea legate la olaltă cu nesce nule.

Ferși încă au folositu heroglifile, dar mai multe, căci ei esprimeau cu ajutorulu acestora cuvinte ba chiar și silabe ceea-ce dete învățaților posibilitatea de a pute descifra pe cele mai multe dintre ele cu siguritate. In ruinele cetății *Ninive* s'a aflatu o bibliotecă în-

trăgă de atari cărți, cari esista și ași în mare număr în museulu briticu din Londra.

Totu de heroglifile s'au folositu și *Egipteni*, ale căroru urme și ași se află pe falnicele piramide, cari încă nici acum nu și-au plecatu fruntea dinaintea dintelui secolilor. La densesi erau însu mai perfecte ca la asirieni și perși.

Acestu specie de scrisore numita și ideografică era foarte greu de priceputu chiar și pentru poporale ce o foloseau, căci semnele folosite în mare parte erau pricepute numai de către preoți și omenii învățați ai respectivulu poporu. A trebuitu deci să se ia unu altu modu de a pute grafa ideile. Modul doritu l'au găsitu *Fenicieni*, cari cu dreptu cuventu se potu numi de întemeietori ai scrierei noastre de ași. Ei au alesu 22 de semne, pentru unulu fiecare se alese câte unu „sonu” și fu pusu fundamentu alfabetulu doritu.

Acesta e celu mai simplu, dar și celu mai practic metodu de scriere, căci nu avem de lucru cu semne, ce se ne represinte o propușțiune întregă, ci fie-care semn își are de stăpănu somulu seu. Ecă în 2 puncte puternicul efectu, ce a avutu aflarea acestui alfabetu pentru posteritate: a) aflarea scrierei, cu densa lățirea culturii și civilizațiunii în toate direcțiunile, b) ca perfecționare a scrierei inventarea tipariului și influințele enorme ale acestei invențiuni.

Acestu alfabetu a aflatu numai decâtu primire caldă la *Greci* și *Romani*, iar dela aceștia la toate poporale Europei de atunci, suferindu unele transformări după natura fie-cărei limbi. Dela Greci datăza numirea de „alfabetu” dela numele literilor inițiale alfa și beta, iar noi imitându modul de botezare alu grecilor îl numim „abc”.

Ați numărăm deja aproape 410—420 alfabetete diferite, cari totuși se pot clasifică în 2 clase mari, anume: clasa alfabetelor *romanice* și a celor *germanice*. În clasa I se țin alfabetul elin și alfabetul latin precum și derivatele mai apropiate ale acestora (anglesu, italianu, spaniolu, magiaru ect. etc.). În clasa II. alfabetete gotice, formate din schimonosirea alfabetului latin și cirilul din transformarea celui grecescu. Cestu din urmă e folositu mai cu sēmă de tôte poporale aparținătoare bisericeii răsăritene.

Înaintându însē gradulū de cultură alū diverselorū poporā alfabetete respective încă au trecutū prin multe metamorfosē. Ba ați ivindu-se pe tapetū dorința de a apropiā cātū se pōte tôte poporale unulū de altulū s'a luatū de basā alfabetulū latinū și s'a pusū fundamentū unei limbi „universale“ (volapük), care cu tôte că e încă defectuōsă ne arată celū puținū calea, pe care este a se cercā acestū modū de unitate în vorbire și scriere, ceea-ce dacā s'ar ajunge tôte branșele atātū culturale cātū și comerciale și industriale arū înaintā multū.

Sē sperēzā, că preste căte-va decenii ne vomū putē înțelege în limba aceea cu toții.

Viitoriulū va alege.

Ionă N. Popă.

Cântece din trestie.

(După Lenau).

I.

*Colo sōrele apune
Și a țilei ochi se 'nchidū,
Sălciile tristū se plēcā
În spre laculū liniștitū.*

*Și eu lasū acum, iubitā, —
Curgeți lacrimi, curgeți dar!
Și de vântū doiosū mișcatā
Geme trestia amarū.*

*În durerea mea adēncā
Strălucești iubita mea, —
Precum printre-acestea sălcii
Luminēzā-a nopții stea.*

II.

*Este cētā — norū-alērgā, —
Plouă 'n valulū liniștitū —
Vēntu 'ntrebā laculū jalnicū:
„Unde-i steaua, ce-a lucitū?“*

*Cantă 'n adēnculū apeii
Luciulū, ei ce a peritū —
Astfelū și iubirea-ți dulce
A trecutū, s'a vestejitū.*

III.

*Pe cărarea din pădure
Mergū adese singurū eu,
Lângă trestia pustie
Cugetându la tin' mereu.*

*Când în cētā se ascunde
Crângulū tristū, misteriosū, —
Trestia gemo și șoptesce —
Eu plângū jalnicū și duiosū.*

*Și alū vōcei tale murmurū
Pare-atuncē c'audā sunându
Și cāntarea ta iubitā
Printre valurī apunēndū.*

IV.

*Sōrele apune,
Norii se desfacū,
O, cum vēntulū tainicū
Săflū preste lacū!*

*Fulgerū alērgā
Susū pe cerū cernitū
Și în lacū apare
Chipulū lorū pălitū.*

*Tu ca stē apari-mī
Printre norū triști
Și la vēntulū serei
Pērulū blondū și-lū miști.*

V.

*Preste laculū, ce visēzā,
Luna luce grațiosū —
Impletindū din raze triste
Brău la trestie frumosū.*

*Pe colinī alērgā cerbii
Și privescū în nōptea grea;
Iar prin trestie — visândā
Saltā căte-o pāsirea.*

*Și plângēndū se plēcā ochi-mī,
Iar prin inimă-mī străbatū:
Suvenerile-ți, iubitā,
Ca 'n o rugă la 'nsēratū.*

J.

Jocul sortii.

— Fragmentă din o întâmplare adevărată. —

după Schiller.

(Urmare și fine.)

Martinengo nu a fost omul, carele se se îndestulească cu o rolă atât de subordonată. Cu totu pașulă, ce progresa în favoarea domnului său, dorințele îi deveniau totu mai cutezătoare și egoismul mai mare. Inima lui cerea îndestulare mai perfectă. Măiestrita rolă de umilire, carea o susținuse până acum cătră binefăcătorul său, devenia pentru elu cu atâtu mai apăsătoare, cu câtu mai tare îi irita ambițiunea creșterea autorității sale. Fiind-că purtarea ministrului cătră dânsul nu era amăsurată repeșilor progrese, ce le obține elu din partea principelui, ba din contră, fiindcă acea se vedea îndreptată apriat într'acolo, de a-i năduși ambițiunea cea trufașă, ce i-o insufla originea lui de italianu: așa această împregiurare forțată și contradicătoare îi deveni atâtu de molestătoare, încâtu își făcu planu seriosu de a obori pre rivalul său. Sub vëlul celu mai nepetrundiveru alu fățării își cloci elu acestu planu. Nu cuteza a se măsura cu rivalulu său în luptă deschisă, căci deși poziția aceluia se elătina, totuși relațiunile dintre elu și principe fuseseră așa de intime, încâtu nu se puteau rumpe așa iute. Cea mai mică împrejurare putea restabili totu lucrulu, de aceea bine scia Martinengo, că loviura ce intenționa să i-o deie, trebuie să fie o lovitură mortală. Ce ar fi pututu pierde G... din iubirea principelui, căscigase în respectu. Cu câtu se retrăgea principele mai tare dela agendele guvernării, cu atâtu mai puțin se putea elu lipsi de bărbatul, carele chiar pe contulu țerei se îngrija de binele său cu celu mai conscientiosu devotamentu și fidelitate — și pe câtu de scumpu îi fusese mai înainte ca amicū, pe atâtu de indispensabilu îi era acuma ca ministru.

Că adevă ce mijloce au pututu fi acelea, prin cari totuși își ajunse italianulu scopul, este unu secretu rămasu între puțin. Să presupune, că elu ar fi prezentatu principelui originalulu unei corespundențe secrete și forte suspițioșe, pre care să o fi întreținutu G... cu o curte vecină. Cumcă e adevăratu, ori scorritu, preste acesta suntu părerile împărțite. Fie însă cum va fi, destul că elu își ajunse pre deplinu scopul. G... apărū în ochi principelui ca trădătorulu celu mai nemulțamitoru și mai negru, a cărui crimă era așa de fără dubietate, încâtu fără cercetare mai departe află cu cale, că trebuie să procedă numai decătă contra lui. Totulu se pertractă între Martinengo și domnul său în secretulu celu mai profundu încâtu G... nici pe departe nu observă orcanulu, ce se pregătea asupra capului său. În astă securitate funestă rămase elu

până în infricșatul momentu, când din unu obiectu alu adorațiunei generale și alu invidiei jaluse trebui a se scufundă la unu obiectu de cea mai înaltă compătımire.

Diua decisivă și fun stă în ajunse pre G... tocmai, când elu după datina sa visită parada*). Dela suboficeru de infanterie se urăse elu în câțiva ani până la ragulu unui colonel, fiindu și acestu postu numai unu titlu modestu pentru demnitatea de ministru, pre care în faptă o învescuse și care-lu transpuse preste căpeteniile din țeră. Parada se ținu în locul îndatinatū, unde primise elu jurământulu generalu de credință, unde gustase mărirea și strălucirea, de cari puțin muritoru se potū bucură. Cei din rangurile mai înalte se apropiiau aiei de elu cu o sfială respectuosă, iar cei ce nu se credeau deplinu siguri de bunăvoința lui, tremurându. Chiar principele, când se afla câte odată aiei se părea neglesu prelângă vizirulu său, căci era cu multu mai periculosu a-i displăcea acestuia, decătă câtu folosu îi aducea împregiurarea, de a-lu avé de amicū. Și chiar acestu locu, unde de altă-dată i se aduceau omagii ca unui deū, fū alesu acum de teatrulu fiorosu alu degradării sale.

Fără nici o griă pași elu în cerculu binecunoscutu, ce se deschise respectuosu înaintea lui și astădr ca și totdeuna acceptându-i ordinele. Era liniscitu și fără presimțu de ce se va întâmplă. Indată apărū Martinengo însoțitu de doi adjutanți, nu ca curtisanu zimbitoru, elasticu și umilitu, ci îndrăsnețu și superbū. Elu ca unu lacheu devenitu domnu pași cu pași cutezătoru și îndesați cătră G... și se opri cu capulu acoperitu înaintea lui cerându-i în numele principelui spada. G... cunoscu la momentu situația sa penibilă, își scose sabia din tēcă și fără șovăire o dete lui Martinengo. Acesta la rëndulu său primindu-o o rădimă de pământu, o rupse cu piciorulu în două și bucățile le lăsă să cadă la picioarele lui G... La acestu semnalu datu năvălescu cei doi adjutanți spre spre elu, unul spre a-i tăia crucea de onore de pe pieptu, celalaltu pentru a-i descose ambele epolete dimpreună cu stelele de pe uniformă și a-i rupe cordonulu și penele de pe pălărie. În timpulū acestei scene infricșate, care se esecută cu o ințime de necreșutū, dela mai multu de 500 omeni, ce stau îndesuși juru-împrejurū, nu se auđi nici o unică voce. O linisce mortală îi cuprinse pe toți. Cu fețe palide, cu inimi palpitānde și în o încremenire nedescrisă sta mulțimea înspăimântată în jurulu lui, carele în acestu costumu curiosu devenise unu obiectu de batjocură și de gróză, — și care avū a petrece unu momentu, pe

care îl simțesce numai celălalt de pe eșafod. Mulți în locul lui ar fi căzut fără simțiri la pământ, însă construcțiunea lui nervoasă și robustă și spiritul lui tare suportară această stare înfiorătoare și delăturară dela elu totă groza ei.

Abia se termină această operațiune, când și fu condus printre șiruri de nenumărați spectatori până la capătul estreme al locului de paradă, unde îl așteptă o trăsură acoperită. La un semn mută trebui a se sui în ea, o escortă de trăsură îl însoți. Faima acestei procederi se lăți într'aceea prin întreaga reședință, toate ferestrele se deschiseră, toate stradele erau pline de curioși, cari urmau escorta strigându și repetându-i numele sub variate eselamațiuni de dispreț, părere de bine și de compătimire. În fine se vedu în locu liberu, dar o spaimă nouă îl așteptă. În latură din strada domnescă apucă trăsura o cale golă de omeni, puțină călcată, calea către eșafod, către carea la ordinul expresu alu principelui îl duceau încet. Aici, după ce i s'a dat a simți toate torturile fricii de morțe, apucă iarăși pe o stradă cerețată de omeni. În arșița sôrelui, fără consolare, fără avorbire omenescă petrecu pe această cale șapte ore înfricoșate. În fine cu apunerea sôrelui ajunse la locul menirii sale — la cetate. Despôiatu de conștiința de sine, în o stare înfricoșată între viață și morțe (un postu de douăsprezece ore și setea ardătoare în fine îi învinse natura de gigante) îl scôseră din trăsura — și se trezi în o gropă înfiorătoare sub pământ. Când își redeschise ochii spre o viață nouă vedu un părete de temniță plinu de groză, luminat sarbădu de câteva rațe de lună, ce cădeau spre elu la o înălțime de 19 orgii prin nescie crepături înguste. Lângă elu află nescie pâne uscată și un ulciu cu apă și lângă aceste o sarcină de paie pentru pat. În această stare remase elu până a doua zi la amăzi, când în fine pe la mijlocul turnului se deschise un oblon și se vedu două mâni, din cari se lăsa în jos în o coră atârnată totu acel vîptu, pre care îl aflase în ziua pmergătoare. Acum fu primul moment, când după această schimbare înfricoșată a norocului sêu — durerea și nerăbdarea îi impuseră câte-va întrebări: cum vine elu aici? și ce a păcătuitu? Inse nici un răspunsu de sus. Măni dispărură și oblonul iarăși se închise. Fără a vedea fața unui om, fără a auzi vocea baremu a unui singur om, fără ore-care espicare a acestei sorți deprimătoare, în o asemenea înfricoșată dubietate preste venitoriu și trecut, nerecreat de vre-o rață caldă de lumină, nerăcoritu de vr'unu aer sântos, despôiatu de totu ajutoriulu și uitatu de compătimirea generală numără elu în acestu locu alu condamnării patru sute și nouăzeci de zile pline de grăță lângă pânea cea miserabilă, ce i se întindea dintr'o amăzi

până la cealaltă în o uniformitate compătimitore. Dar descoperirea, ce o făcu chiar în primele zile ale șederei sale aici, îi umplu cupa miseriei. Cunoscea locul acesta: — chiar elu a fostu acela, carele sedusu de o dejositoro poftă de răsbunare, cu câte-va luni mai înainte îl clădise spre a lăsa se se sfirșescă acolo unu oficeru meritatu, carele avuse nefericirea a-și câșcigă indignațiunea lui. Cu o crușime invențiosă propusese elu mijlocele, cari se facă, ca petrecerea în acestu arestu se fie câtu de spăimântătoare. Nu cu multu mai înainte venise elu în persônă aici, ca se oculeze clădirea și se urgeze gătirea ei. Pentru ca se înțelegem, câtu de torturatu trebuia se fie elu în acestu locu, trebuie se adaugem, că tocmai acel oficeru, pentru carele se ridicase acestu arestu — unu colonelu onorificu bătrănu — ajunsese comandantu alu acestei cetăți și așa elu din o victimă a răsbunării lui G... deveni acum domn prestesôrtea lui. Astfelu își perdū G... și ultima mângăiere, îi trecu pofta de a se compătimi pre sine însuși și a-și mai acusa sôrtea de o nedreptate, ori câtu de vitregă era ea. Lângă năcusul sêu se mai asociă și o disprețuire de sine și apoi durerea de a afirmă dela marinositatea unui inamicu, către care elu nu avusese nici o îndurare, era pentru inima lui superbă prea amară.

Inse acestu bărbatu onestu era cu multu mai nobilu, decâtu se se folosescă de o răsbunare mârșavă. Pentru inima lui simțitoro era infinitu de grea stricteța, ce i-o impunea instrucțiunea contra prinsonerului; dar ca soldatu bătrănu dedatu a urma cu fidelitate orbă literelor ordinelor primite nu putea face alta, decâtu se-lu compătimescă. Unu ajutoru neobositu află inse nenorocitul în preotulu de garnisonă alu cetăței, carele mișcatu de miseria prinsonerului, de care luase scire numai târziu și numai din faime obscure și nedeterminate, numai decâtu se hotări a face ceva pentru alinarea sorței aceluia. Acestu preotu onorificu cugetă, că nu va puté mai bine face destulu chemării sale de păstoriu, decâtu dacă va stă în ajutorulu unui bărbatu nefericitu, căruia pre nici o cale nu i se mai putea ajuta.

Fiind-că dela comandantele cetăței nu putu obține concesiune, se cerceteze pre prinsonerū, apucă drumulu la capitala spre a-și înaintă rugarea deadreptulu la principe. Aci ajunsu ingenunchiă înaintea aceluia și îi imploră grația pentru nefericitulu, ce se sfirșesce fără de beneficiile creștinismului, dela cari nici criminalistulu celu mai mare nu pôte fi eschisū.

Cu totă îndrăsnela și demnitatea, ce i le inspira conștiința împlinirii datorinței, pretinse intrare liberă la prinsonerū, pretindându că e credinciosulu sêu și că pentru sufletulu lui e răspundătoru cerului.

Lucrulu celu bunu, pentru care se ostănia, îl

făcî elocuentu cu atătă mai vîrtosû fiindcă și mânia principelui o muiase încât-va timpulu.

Rugarea de a puté îmbucurâ pe prinsonerû cu o visită duhovnicéscă fû încuviințată.

Prima față de omû, ce vîdû nefericitulû G... după unû intervalû de sêsespredece lunî, a fostû fața ajutătorului sêu. Pe uniculû amicû, ce trăia pentru elû în lume, avea a-lû multămi miseriei sale; starea cea fericită nu-i câștigase nice unulû. Visita preotului a fostû pentru elû aparința unui îngerû. Impresiunile lui erau nedescrise. Lacrimile lui începurâ din ziua acésta a curge mai linû, vîdîndu-se deplînsû de o ființă omenéscă.

Fiorî îlû cuprinsêrâ pe preotû, când întrâ în acésta visuină potrivită pentru asasinî. Ochîi lui căutau unû omû — și o gróză îlû cuprinse la vederea unui ungherû, ce sêmîna mai multû cu culcușulû unei fiere selbatice, decătû cu locuința unei creațiunî omenesci. Unû scheletû palidû ca mórtea, din a cărui față dispăruse colórea de viéță și în loculû acesteia gróza și desperațiunea săpasêrâ brasde adânci, barba și unghiile prin neglijare așa îndelungată crescute până la îngrețoare, vestmintele de jumătate putredite de folosirea cea multă și unû aerû molipsitû în jurulû lui din absolută lipsă de curățeniă — astfelû aflâ elû pre acestû favoritû alû norocului, care la tóte acestea a mai potutû resistâ numai pentru sănătatea sa de ferû. Mișcatû și consternatû de acestû aspectû preotulû grăbi de locû la guvernorû spre a esoperâ pentru bietulû nefericitû și o a dóua binefacere, fără de care cea dintâiă nu avea nici unû prețû.

Fiind-că acesta sê escusâ din nou cu litera mórta a instrucțiunei sale, sê decise bunulû preotû la o a doua călătoriă la reședință spre a mai usâ odată de grația principelui. Dechiărâ, că nu se póte de locû decide a întreprinde óre care tratamentû sântû cu prinsonerulû sêu fără a maculâ demnitatea sacramentului, dacâ nu i s'ar redâ acestuia mai întaiû asemînetatea cu ómenî. Cererea lui sê încuviințâ și de astădată și din acésta đî începû prinsonerulû iarășî a trăi.

Mulți anî petrecû încâ G... în acésta cetate, însê în o stare cu multû mai suferibilă, deóre-ce guvernur-ulû încheindu-și cariera și viéța în postulû lui sê pârândarâ alți mai umani și cari prelângâ aceea nu mai nutriau nici o rês bunare față de G... În fine după o prinsóre de dece anî apărû ziua mântuirei, — dar nici o cercetare judecătórescă, nici o enunțiere formală de absolvare. Își primi simplû libertatea și i se impuse sê părăsêscă țera pe veciă.

Aici me părăsescû scirile despre istoria lui, cari și așa le-am pututû culege numai din tradițiunî verbale și me vîdû necesitatû a reveni preste unû inter-

valû de douădece de anî. În timpulû acesta își începû G... din nou cariera sa în serviciû belicû străinû, care în fine îlû rădicâ totû pe acea culme splendidă, de pre care a fostû rêsturnatû în patria sa cu atătă ușurătate. Timpulû — amiculû nenorociților — care eserciazâ o dreptate târđiă dar sigură, luâ în fine asupra sa și acestû procesû. Anî pasiunilorû principelui trecurâ și omenimea începû încetulû cu încetulû a avé înaintea lui óre-care prețû îndată-ce i se albi pèrulû. Încâ lângă grópă sê deșceptâ în elû o dorință după favoritulû junetei sale. Pentru a-lû recompensâ după puțină pentru supêrările, ce i le făcuse, îlû rechemâ din esiliu în patria sa, după care sê re-deșceptase și în inima acestuia unû dorû ascunsû. Impresionabilă a fostû acésta revedere; căldurósă și captivátóre primirea, ca și când numai ieri s'ar fi despărțitû. Principele privi gînditorû la fața, ce îi era atătă de cunoscută și totuși atătă de străină; era ca și cum ar numărâ crețele, cari însuși le săpase. Scrutîndû căuta în fața bêtânului trăsurile iubite ale junetei, dar ce căuta nu afla. Sentimentulû de încredere ce îlû forța, era rece. Sfiala și óre-care temere înstrăinase ambele inimi pentru veciă. O privire, ce-i rechemâ în sufletû necualificabila sa pripire, nu-i făcû bine principelui. G... nu mai putea iubi pe urđitorulû nefericirii sale. Totuși privia mîngăiatû și liniscitû în trecutû, ca omulû ce a avutû unû visû greu.

Nu preste multû sê afla G... iarășî în deplina posesiune a tuturorû demnităților sale de mai înainte. Principele făcû totulû, ca acestû prietinû din tineréța sa sê fie rehabilitatû. Însê putea elû óre a-i redâ și inima acea plină de focû din tineréța pentru gustarea vieței? Putea elû a-i redâ anî speranțelorû, sêu barem se escugete pentru bêtânulû învechitû unû norocû, care numai pe departe sê-i recompenseze nedreptatea, ce i s'a făcutû în bărbăția lui?

G... mai trăi nóuêspredece anî. Nimicû — nici sórtea nici timpulû — nu-i puturâ nimici de totû foculû pasiunilorû sale și a inorâ vialitatea spiritului sêu. Încâ în anulû alû șeptedecilea umbla după umbra unui visû, ce-lû poseđuse a avea în anulû alû douădecilea. Muri în fine — ca comandante alû fortăreței... unde sê dețineau prinsonerî de statû. Va asceptâ cineva, ca elû sê fi arêtatû față de acestî nenorociți umanitate, a cărei valóre trebuise sê o învețe din esperiință propriă; dar nu, elû îi tractâ durû și caprițiosû și o aprindere de mînie, ce i-o pricinise unulû dintre acestia — îlû aședâ în cosciugû în anulû alû optdecilea alû etățîi.

Dănilă Sânjoanû.

Mijloce populare pentru apărare în contra cholerei.

Ca să putem să mai bine și mai exact, că ce avem a face, ca să ne apărăm în contra acestui primejdios dușman, trebuie să cunoștem, că ce este cholera.

Cholera este o boală lipicioasă, care la noi nici când nu se ivește de sine, ci totdeauna se împoartă din alte țări străine, unde i patria d. e. din India și din părțile Asiei.

Cholera este alterarea bolnăvicioasă a canalului de mistuire, mai cu seamă a mățelor subțiri.

Agentul provocător al acestei boale este o ființă foarte mică în formă de virgulă subțire (baccii), care ar trebui să fie mărită cel puțin de 1000—1500 de ori, ca să poată fi vădută cu ochi liberi. Pentru aceea microbul cholerei nu poate fi vădută decât prin sticlă de microscop.

Acest dușman mititelu al vieții noastre devine foarte periculos în corpul nostru prin înmulțirea lui repede și considerabilă.

Numai în vr'o câte-va ore el este în stare a da un spor de mai multe milioane și miliarde.

Porța de intrare a microbului cholerei în interiorul nostru este gura, de aici trece în stomach, unde sucurile acestuia fiindu-i nefavorabile pentru existența lui, se duce a se aședă și a se spori în mod admirabil în intestine, adică în mățele subțiri, unde face turburări grōsnice, produce vērșături și treceri în jos. Acești microbi prin sporirea lor mai dau afară dintr'înșii și un fel de suc sau umezală otrăvitoare, care intrând în sânge învenineză corpul întreg provocând mātreci adică căreei, care stângu viața omului.

Germeții periculoși ai cholerei se cuprind cu sutele și cu miile în materiile, care le dau afară bolnavii cu vērșăturile și cu scaunele apătose.

Ei pot fi transportați la alte persoane sănătose prin apă de beut, prin lapte sau prin alte vuptuale, prin vestminte și prin contactul cu bolnavii, cu morții și cu obiectele dela acestia.

Tocmai pe acestea să baséză și regulele de apărare, care au să fie observate din partea fie-căruia, care voesce să fie scăpat de acest flăgel.

Regula cea mai bună de apărare este a se feri fie-care, ca să nu vină în atingere nici cu bolnavi, nici cu vuptuale, nici cu obiecte și nici cu vestminte devenite din jurul lor.

E de lipsă a se observă o deosebită curățenie în tot ce privesce îmbrăcăminte, vuptualele, locuința și ograda.

Casa, curtea și ograda trebuiesc curățite chiar mai de multe ori pe zi, căci numai astfel se pot ridică și delătură orice substanțe murdare, pre care microbi cholerei cu deosebită plăcere se aședă. Această curățenie mai bine se poate face prin foc. N'avem deci decât să adunăm tot praful și gunoiul, aruncându-le apoi în foc, unde și microbi periculoși înca să voră nimic.

Nimicu nu este mai rău decât a primi vuptuale, vestminte sau alte obiecte din casa bolnavului sau a mortului. A spală morții de cholera încă este foarte rău atât pentru cei care-l spală, cât și pentru alții din apropiere, pe unde s'au aruncat apa, cu care s'au spălat mortul. Morții de cholera mai bine sunt a se îngropă după reposare îndată fără de a fi spălați ei numai învăluți într'un lepedu udat cu apă de var.

Cei ce calcă pe un loc udat cu apă, în care s'a spălat mortul sau s'a mănjit cu vērșături și cu escremente dela bolnavi, voră primi foarte ușor germeții cu încălțăminte și cu îmbrăcăminte loră transportându-i apoi în locuința proprie.

Trebuie să ne ferim a călca în locuri de acestea.

Vestmintele mănjite cu dejecțiuni de ale bolnavilor numai decât să le aruncăm și să le opărim cu apă ferbinte.

Tot prin foc avem mijlocul cel mai sigur a nimici germeții cholerei încă înainte de a sosi ei în gură adică în porța loră de intrare ca să nu între vi în ea.

Tot ce mâncăm și ce bem, toate vasele ce le întrebuițăm la mâncare și la beut să fie întâiu tre-cute prin foc. Focul este nimicitorul cel mai sigur și mai eficient al tuturor germeților de boale.

În timpul cu epidemia de cholera să nu mâncăm nimica rece și stătută.

Obiectele, de care ne servim pr. furcuțe, linguri, cuțite, păhare, ulcele ș. a. înainte de a le folosi să le trecem prin flacăra de foc, sau cel puțin prin apă foarte ferbinte, care ori și unde să poată afla foarte ușor. Asta să pretinde mai cu seamă la cei, care au să mănec în birturi sau în alte locuri străine, unde nu-să siguri de scutul adevărat al boalei.

Ca să nu ducem germeții prin mâinile noastre proprii în gură, înainte de a ne pune la mâncare să ne spălăm mâinile bine cu săpon, să le frecăm cu cenușă sau cu slatină care încă amenință viața microbilor.

În scurtă cu ajutorul focului, cu flacăra spiritului sau cu apă ferbinte putem să ne apărăm gura de intrarea germeților cholerei.

Când domnesce cholera să ne spălăm mai adese-ori gura cu apă, în care a fostă topită puțină pētră

acără. Acriturile preste totu suntu cei mai puterniei dușman ai germenilor de cholera.

Nu-i consultă a mânca vruptuale crude și verđi, nici pome, nici crastaveți sau alte verdefuri apătose. Prin consumarea acestora se conturbă funcția regulată a canalului de mișuire; ele dau ansă la scaune apătose, slăbescă rezistența stomachului și a mațeloră în contra cholerei.

Să nu se facă abusu nici cu beuturile alcoolice, pentru-că acestea la cei cari nu suntă obicinuiți cu ele causéză cataruri de stomachu și pre cei bețivi îi cuprinde mai ușorū cholera decâtu pre cei soliđi.

Totă omulū sē observe traiulū regulatū cu măn-cări ferbinți și nutritore, cine pōte sē se folosescă și de beuturi bune și regulatū întrebuițate mai cu sēmă după mănecare.

Sē ne ferimū cu deosebire de răcělă și de apă rea de beutū.

Unde nu este apă curată, limpede și bună de beutū sē o fierbemū, ori sē punemū într'insa puțină piatră acără sau vinū care încă omōră microbri.

În epidemiū de cholera îndată ce capētă cine-va o diarea câtū de mică sē se pună în patū, sē-și încăldescă pântecetele cu fedee sau cu cărămiđi încaldite și sē bēe ceaiuri ferbinți cu puținū rumū sau cu cognac.

În casū când diarea vine mai desū și cu dureri sē nu întârđie a chemă ajutorulū medicalū.

Rodna 1892.

Stoica.

medicū cercualū.

Cum au muritū omenii celebri.

Se ȃice, cā *Beethoven* pe patulū sēu de mōrte a cāntatū unū cupletū din imnulū sēu de bucuriā „*Fra-ȃilorū preste stele trebuie sē locuiască unū tatā bunū*“.

—x—

Mozart în agonia sa strigă: Dorescū sē audū încā odatā musică! și soția sa îi cāntă imnulū din *Requiem*, si cu tonulū celū din urmă își dete cea din urmă a sa resuflare.

—x—

Se mai ȃice cā *Beethoven* înainte de ultima sa bōlă își propusese, ca sē pună pe *Faust* în musică și ideia acēsta îlū preocupa chiar și în aiurările sale de friguri, ce le avea înainte mōrții sale, strigāndū me-reu: *pēcatū, pēcatū, prea târđiu*.

—x—

Bētrānulū *Haydn* era pe patulū de mōrte, pre când *Francesi* bombardau *Viena*.

Bētrānulū omū în acele momente își împreună mānile lui slabe și începū a cāntă: „*Dōmne pāzește pe împēratulū Franz*“. Cāntānd ultima frasă își dete sufletulū mulțamitū.

—x—

Goethe în ultimulū momentū a cerutū, după eum se știe, mai multe lumini.

—x—

Schiller șoptea: „*Din ce în ce mai bine și totū mai liniștitū*“.

—x—

Klopstock recitā versurile din *Mesiada* asupra mōrtei.

—x—

Walter Scott a ȃisū pre când își da sfērșitulū: „*Eu simtū, cā mē întorcū la mine însamū*“.

—x—

Rousseau fiindū în agonie chemă pre nevasta sa și o rugă sē deschidā fereastră, ca sufletulū sēu sē se pōtā adapā încā odatā la sublimitățile naturei.

—x—

Renunitulū satiricū *Scarron*, vȃdȃndū cā i sē apro-piā sfērșitulū, ȃise celorū ce-lū încunjurau: „*Dragii mei copii, nici odatā nu veți putē plānge după mine atātū câtū v'am făcutū eu sē rideți*“.

—x—

Cele din urmă vorbe ale lui *Rabelais* furā următorele: *Me ducū, sē cautū unū mare pōte! lāsati sē cadā cortina, piesa s'a finitū!*“

—x—

Pre când *Pope* trāgea sē mōră, amicii lui îlū consolau, ȃicȃndu-i, cā suntă așa de multe simptome de ameliorare. Da, da, rȃspunse *Pope*, dar eu morū cu tōte sutele vōstre de simptome de ameliorare.

—x—

Mme de Staël ȃise în ultimulū sēu momentū: „*Am servitū întotdȃuna pre D-ȃeu, pe tatălū meu și pe patria mea*“.

(*Rom. Mus.*)

Despre miopiā.

În unū tractatū referitorū la purtarea de ochelari profesorul *Rothmund* pune întrebarea, cā este ore miopia așa dāunosă precum susținū mulți și apoi rȃspunde: Înainte de tōte trebuie sē constatāmū, cā dela purtarea de ochelari nu scapā aprōpe nici unū ochiu.

Ochiulū normalū (fără defectū) la lucrulū de aprōpe are trebuință de ochelari cam dela anulū alū 45-lea, celū departe vȃdȃtorū încā din tinerēțā. Ce e dreptū, suntū omenii, cari nici la adēnci bētrānețe nu întrebuițēză ochelari; acestia suntū — fără scirea lorū — numai puținū miopi, ori au doi ochi diferiți, dintre cari pre celū scurtū-vȃdȃtorū îlū întrebuițēză pentru lucrulū de aprōpe, iar pre celū departe-vȃdȃtorū pentru lucrulū de departe. Ochiulū puținū scurtū-vȃdȃtorū are avantajulū unei marī durate la lucrulū de aprōpe, o prerogativă, care nu sē pōte prețui în de ajunsū pentru multe ocupațiuni. *Donders* ȃice: Prejudițiile miopiei se esagerēză de cātră mulți. Ele suntū a sē delăturā prin întrebuițare timpuriā de ochelari potriviti ca și prin iluminatiune și ținutā acomodatā mai alesū în școlā.

Numai o formă de miopiā este îngrijitōre și pōte conduce chiar la orbire — așa numita miopiā progresivă. Până când miopia ordinară înaintēză odatā cu crescerea ochiului și cu anulū alū 20-lea sau alū 22-lea nu mai face nici unū pasū, până atunci acēstā formă rară, care după *Tscherning* abia atinge unū procentū, progresēză încā și după anulū alū 40-lea și în unele casuri este împreunată cu vedere ageră. Ea este altminte unū morbū, ce se basēză cu totulū pe alte cause și nu stā în nici o legătură cu lucrulū de aprōpe.

Diverse.

Sciri literare. Au apăruta:

Doinele și jocul Țiganilor, glume și petrecere în versuri de Aron Boca. Formată mică de 29 pagini. Se pot procura dela autor în Velcheriu p. u. M. Méhes prelungă prețul de 15 cr.

Pecate domnesce, novelă originală de T. Simționu. Formată 8°, 72 pagini. Prețul unui exemplar 30 cr. + 5 cr. porto. Venitul curat rezultat din vânzarea acestei broșuri este destinată „Asociațiunii transilvane pentru literatura rom. și cultura poporului român”. Se poate procura dela tipografia C. Orendi în Bistrița.

Calindariul plugariului pre anul comun 1893 cu portretul poetului Andrei Mureșanu redactat de Ioan Georgescu învățător în Scorei. Editura tipografiei A. Mureșanu în Brașov. Acest calindariu este întocmit pentru toate trebuințele poporului român. Partea literară cuprinde un material bogat și distrăgător. Prețul unui exemplar 25 cr. + 5 cr. portul postal. Se poate procura dela tipografia A. Mureșanu în Brașov.

Lección din gramatica limbii române pentru școle populare de Ioan Ilica învățător. Tipografia diecesană din Arad. Formată 8°, 71 pagini. Cuprinde lecțiuni pentru anul al III-lea, al IV-lea și al V-lea de școală. La urmă cuprinde deprinderi stilistice. Prețul unui exemplar 25 cr.

Noul cabinet al Ungariei în urma retragerii cabinetului Szapary s'a constituit din următorii domni: Dr. Alexandru Wekerle, ministru-președinte și de finanțe; contele Ludovic Tisza, ministru prelungă persoana Măestărilor Sale; contele Albina Csáky, ministru de culte și instrucțiune publică; baronul Géza Fejervary, ministru de onoare; contele Andrei Bethlen, ministru de agricultură; Carol Hieronymi, ministru de interne; Desideriu Szilágyi, ministru de justiție; Adalbert Lukács, ministru de comerț și Irimie Josipovich, ministru al Croației. Programul noului cabinet e totu cel vechiu, anume: susținerea pactului dualistic din 1867, promovarea stărei economice și finanțare, susținerea politicii referitoare la terenul justiției, îmbunătățirea administrațiunii prin introducerea administrației de stat, susținerea politicii bisericești inaugurate de cabinetul vechiu adică introducerea căsătoriei civile și recepțiunea religiunii mozaice. Cabinetul s'a prezentat atât în casa deputaților cât și a magnaților. Programul lui a fost criticat în casa deputaților de către Carol Eötvös, Albert Apponyi și Gabriel Ugron, iar în casa magnaților conșii Ferdinand Zichy, Géza Szapary și Niculae Mauriciu Eszterházy au criticat programul cu vehemență mai ales partea referitoare la politica bisericească.

Gazeta Bucovinei cu începere dela 1 Novembre st. v. a intrat în editura și proprietatea d-lui Pompiliu Pipoșu retrăgându-se dela editura d-lui Modest cav. de Grigorcea. Direcțiunea politică a diarului rămâne și pre venitor aceeși, reprezentându vederile partidului național român din Bucovina.

Pontificele român își va serba în anul venitor jubileul ridicării sale la demnitatea episco-

pescă, cu care ocaziune Roma va fi vizitată de credincioși din totă lumea.

Testament marinimos. În 8 Novembre e. a reposat în Clușiu proprietarul român Lazar Baldi, lăsându după sine o avere foarte frumoasă. Nobilul defunct cea mai mare parte din averea sa a testat-o pentru scopuri filantropice și anume:

Casele cu grădina din Clușiu le-a lăsat fundațiunii pentru înființarea școlii de fete române din Clușiu fl. 30000

Pentru fundațiunea „Lazar Baldiană” a lăsat 8800
 Bisericii gr. cath. din Gilău 3000
 Bisericii gr. cath. din Clușiu 2000
 Școlii gr. cath. din Clușiu 500
 Societ. sodalilor români din Clușiu 200
 Casinei române din Clușiu 200
 Societății „România jună” din Viena 1000
 Asociațiunii transilvane 1000
 Fondului teatrului român 1000
 Ecclesiei bisericii gr. cath. din Gilău pentru sporirea venitului preotesc 1200

Concurs. Comitetul central al „Reuniunii învățătorilor români gr. cath. din jurul Gherlei” publică concurs la elaborarea temelor de disertațiune statorite de adunarea generală lăsându-se liberă facultate membrilor de a alege pentru elaborare ori care dintre aceste două teme:

1. „Se se arete însemnătatea și rola simpatiei în educațiune;

2. „Se se arete însemnătatea atențiunii în instrucțiune și modalitatea susținerii aceleia”.

Premiul e un galben imperial. Operatele sunt a se trimite comitetului central până în 16 April st. n. (Duminea Tomei) 1893.

Gherla la 23 Novembre 1892.

Pentru comitetul:

Ioan Papiu,
canonic, president.

Ilariu Borogiu,
profesor, secretar.

Profesorele în România. Atât de mult s'a sporit în România numărul absolventelor în pedagogie, încât astăzi abia își mai pot găsi aplicație. Ni-o dovedescă această faptulă petrecută acum de curând, că la 30 de locuri vacante dela școlile primare de fete s'au prezentat nu mai puțin ca 328 de candidate.

Doctorii în farmaciă. Ministrul ung. de culte și instrucțiune a dispus, ca acei farmacisti, cari posedă testimoniul de maturitate, pot să-și câștige diploma de doctor, decât afară de cursul prescriș vor mai cerceta încă două semestre la universitate și apoi vor lucra o disertațiune de inaugurare asupra unui obiect ales de ei.

Hymen. D-lă învățător comun al *Ioan Borogiu* din Borgomoroșeni a incredințat pe D-șora *Lucreția Anușiu* din Rebra mare.

Felicitările noastre!

POSTA REDACȚIUNII

Pe albumul amicului G. se va publica, poesia *Mieșul și nopți* însă nu se poate.